

1.

Brüssel, 18.12.2013
COM(2013) 899 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Europassi algatuse hindamise kohta

**Kvalifikatsioonide ja pädevuste läbipaistvuse ühtset ühenduse raamistikku (Europass)
käsitleva Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsuse teine hindamine**

2.

**ET
ET**

1. SISSEJUHATUS

Praegu pakutavad õppimisvõimalused on piiramatud, piiritud ja kiiresti kättesaadavad. Üha sagedamini saab õppida ning omandada uusi oskusi ja pädevusi lisaks tavapärasele õppele ka väljaspool klassiruumi ja oma tempos. Praeguste kiirete majanduslike ja tehnoloogiliste muutuste ajal leiavad mitmed üleminekud aset ka inimeste töö- ja akadeemilises elus – ületatakse piire, valitakse mõni muu amet, haridus, täiendõpe või tegutsemine vabatahtlikuna või kombineeritakse neid omavahel. Kuna surve omada tööalast konkurentsivõimet ja paremaid oskusi suureneb, on vaja avatumaid ja paindlikumaid koolitussüsteeme, mis on viidud paremini vastavusse õppijate ja töötajate vajaduste ja oludega. Töötajatel ning haridus- ja koolitusasutustel kõikjal Euroopas peaks olema võimalik hõlpsasti ja kiiresti tunnustada ja mõista isikute kvalifikatsioone, oskusi ja pädevusi täies ulatuses.

Komisjon on rõhutanud viimastel aastatel mitme strateegia „Euroopa 2020” algatuse raames ja eelkõige jätkuvalt suure tööpuuduse valguses seda, kui oluline on võimaldada õppijatel ja töötajatel kirjeldada selgelt oma oskusi ja kvalifikatsiooniprofiile, mis on omandatud kas formaalses, mitteformaalses või informaalses õpikeskkonnas¹. See hõlbustab liikuvust ning parandab töö- ja elukestva õppe väljavaateid. Seda eesmärki rõhutatakse teatises hariduse ümbermõtestamise kohta,² milles komisjon teatab Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide alaga seotud uurimistegevusest, millega püütakse tagada oskuste ja kvalifikatsioonide hõlpsama piiriülese tunnustamise võimalus.

2005. aastal loodud³ Europassiga toetatakse neid eesmärke, aidates õppijatel ja töötajatel muuta oma pädevused ja teadmised kogu Euroopas paremini mõistetavaks vahendite abil, millega saab oma oskused ja kvalifikatsioonid registreerida ning muuta need läbipaistvaks (põhjaliku kirjelduse leiab jaotisest 2). Kuna Europassi väljatöötamise eesmärk muutub üha olulisemaks, tuleb mõnda selle olemasolevatest vahenditest kohandada, et lahendada praeguste õppijate ja arenevate tööturgude ootustest ja vajadustest tulenevaid küsimusi.

Käesolevas aruandes analüüsitakse Europassi raamistikuga seotud saavutusi 2012. aastal toimunud Europassi välishindamise põhjal⁴. Selles rõhutatakse, et Europassi algsed eesmärgid on endiselt olulised, eriti silmas pidades 2020. aasta strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal (ET 2020)⁵. Europass toetab õppijate ja töötajate liikumist elukestva õppe või töötamise otstarbel, võimaldades võrrelda oskusi, kvalifikatsioone ja õpitulemusi. Europass ja eeskätt Europassi CV on kehtestanud end tuntud ja usaldusväärse märgina läbipaistvusest ja tunnustamisest nii Euroopas kui ka sellest väljaspool. 2013. aasta märtsikuu näitajate põhjal oli alates Europassi kasutuselevõtust 2005. aastal koostatud internetis üle 27 miljoni Europassi CV. Peale selle on Europassi vahendid kulutõhusad ning nende kasutamine ja levik on arenenud pärast 2008. aastal toimunud Europassi esimest hindamist märkimisväärselt.

¹ KOM(2010) 478 (lõplik), KOM(2010) 682 (lõplik), KOM(2010) 245 (lõplik/2), COM(2012) 173 (final), COM(2012) 485 (final).

² COM(2012) 669 (final).

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2004. aasta otsus nr 2241/2004/EÜ, millele viitamisel kasutatakse käesolevas aruandes mõistet „otsus”.

⁴ Vt otsuse artikkel 15. Käesolevas aruandes keskendutakse avaliku poliitika ja halduse instituudi (PPMI) poolt 2012. aastal korraldatud Europassi teise hindamise järeldele. Vt http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#trainingHeader.

⁵ ELT 2009/C 119/02.

Käesolevas aruandes juhitakse ka tähelepanu Europassi vajakajäämistele muutuvate haridus-, koolitus- ja tööturutingimustega sammu pidamisel. Mõned selle vahenditest ei toeta paindlikke õppimisvõimalusi ega võimalda registreerida põhjalikult mitteformaalse või informaalset õpetust, sh e-õpetust raames omandatud oskusi, nagu on öeldud komisjoni hiljutises teatises avatud haridusruumi kohta⁶. Hindamisandmed näitavad ka seda, et enamik Europassi vahendeid ei jõua ikka veel täielikult suurte potentsiaalsete kasutajate rühmadeni. Praegu on Europassi kasutajad üldjuhul noored, naissoost ja kõrgelt haritud. Parem kooskõlastamine karjäärinõustamisteenuste pakkujatega ja nende lõimimine Europassi raamistikku võimaldaks võtta sihikule suured rühmad – näiteks madala kvalifikatsiooniga töötud, kellel sageli puuduvad Europassi dokumentide täitmiseks vajalikud oskused või kelle meelest võivad need dokumendid olla liiga keerulised või segadusttekitavad. Muude vajalike täiustuste hulka kuuluvad suurem ühtlus Euroopa muude võrdlusvahenditega ja Europassi IT-vahendite parem kokkusobivus töövahendusteenuste pakumisel kasutatavate ELi vahenditega.

Selliste puuduste kõrvaldamiseks tuleks praeguse ülesehitusega Europass ümber kujundada lihtsamaks, eesmärgikindlamaks ja ajakohasemaks teenuseks, säilitades samal ajal selle algse eesmärgi tagada oskuste ja kvalifikatsioonide võrreldavus ja läbipaistvus, et parandada õppijate ja töötajate geograafilist ja tööalast liikuvust. Europassi ülevaatamise muudab veelgi pakilisemaks asjaolu, et praegu töötatakse eelkõige elektroonilisel kujul, näiteks e-portfellide vormis, välja mitmeid erasektori, kohaliku ja/või riigi tasandi algatusi, millel on sarnased eesmärgid.

Selline kaalutlemine on ülioluline, et suurendada Europassi osatähtsust Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide ala arengus, mille raames komisjon tugevdab oskuste ja kvalifikatsioonide läbipaistvuse ja tunnustamisega seotud Euroopa eri vahendite koostoimet. Seepärast seotakse aruande järeldused tulemustega, mis saadakse, hinnates Euroopa kvalifikatsiooniraamistikku ning Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistikku kutsehariduse ja -koolituse valdkonnas, ning kvaliteeditagamist kõrghariduse valdkonnas käsitleva eduaruande tulemustega. Üheskoos toetavad need 2013./2014. aastal korraldatavat Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide ala teemalist avalikku arutelu.

2. TULEMUSED JA MÕJU

2005. aastal loodud Europass on dokumendikaust, mille eesmärk on kirjeldada dokumentide omaniku kõiki õpisaavutusi ning aja jooksul omandatud ametlikke kvalifikatsioone, töökogemusi, oskusi ja pädevusi. Kaks Europassi dokumenti – Euroopa *curriculum vitae*⁷ ja Europassi keelepassi⁸ – täidavad kodanikud ise ning kolm dokumenti – Europassi diplomilisa,⁹ Europassi sertifikaadilisa¹⁰ ja Europassi liikuvuse dokumendi¹¹ – annavad välja haridus- ja koolitusasutused. Kõikidel dokumentidel on ühine nimi (Europass) ja logo. Europass on tasuta ja 27 keeles kättesaadav Europassi portaalis juurdepääsetavas

⁶ COM(2013) 654 (final).

⁷ Vorm dokumendiomaniku eluloo kirjeldamiseks.

⁸ Vahend, mille abil isik hindab ise oma keeleoskust, kasutades Euroopa keeleõpetuse raamedokumentis kehtestatud keeleoskuse võrdluskalaasid.

⁹ Selles loetletakse kõrgharidust tõendavate diplomite või kraadide omanike saavutused, sh õpitud ained ja saadud hinded.

¹⁰ Kutsekvalifikatsioonide sisu kirjeldus, mis täiendab juba väljastatud kutsehariduse ja -koolituse sertifikaati.

¹¹ Liikmeriigi haridus- ja koolitusasutuste väljastatav dokument, milles registreeritakse teistes Euroopa riikides töötamise ja õppimise kogemused.

elektroonilises formaadis¹². Alates 2012. aastast on olnud võimalik koguda kõik Europassi dokumendid Euroopa oskuste passi – kasutajakesksesse elektroonilisse toimikusse, mis aitab dokumentide omanikul koostada moodulipõhiselt ülevaate oma elu jooksul omandatud oskustest ja kvalifikatsioonidest.

2.1. Uute kasutajarühmadeni jõudmine

On leitud, et kõikide Europassi dokumentidega on õnnestunud erineval määral muuta oskused, pädevused ja kvalifikatsioonid riikide ja sektorite üleselt võrreldavamaks ning samuti teha valikuprotsess tööandjate ja haridusasutuste jaoks lihtsamaks. Peamine põhjus, miks lõppkasutajad peaksid valima Europassi, on dokumentide tunnustamine rahvusvahelisel tasandil. Europassi peetakse tugevaks märgiks, millel on märkimisväärne Euroopa lisaväärtus ja mis jõuab laia sihtrühmani. Sidusrühmad ja võrgustiku EURES¹³ esindajad liikmesriikides näiteks leiavad, et EURESi praeguste kasutajate jaoks on kõige kasulikumad Europassi dokumendid CV ning diplomilisa ja sertifikaadilisa.

Kõikidest Europassi vahenditest peetakse kõige kasulikumaks, hinnatumaks ja tuntumaks CVd. Selle kasutajate arv on pidevalt kasvanud – ainuüksi 2012. aastal koostati veebipõhiselt ligi kaksteist korda rohkem CVsid kui 2006. aastal. Alates Europassi kasutuselevõtust kuni 2013. aasta märtsini koostati kokku rohkem kui 27 miljonit CVd. Sama tähtsateks vahenditeks peetakse ka diplomilisa ja sertifikaadilisa, mis aitavad haridusasutustel hallata ja kujundada rahvusvaheliste nõuete kasutamise abil oma haridusprogramme tõhusamalt. Sellest hoolimata ei jõua enamik Europassi vahendeid ikka veel täielikult suurte potentsiaalsete kasutajate rühmadeni. 2012. aastal koostati veebis vaid 115 000 Euroopa keelepassi ja väljastati üksnes 80 000 Europassi liikuvuse dokumenti.

Sidusrühmad, sh tööandjad ja ametiühingud, lõppkasutajad ja potentsiaalsed kasutajad on nõus, et Europassi vahendid aitavad kaasa liikuvusele elukestva õppe raames või tööturul. Välishindamise käigus korraldatud uuringu raames¹⁴ vastanutest leidis 58 %, et CV oli aidanud neil saada kutset töökoha, koolituse või vabatahtliku tööga seotud vestlusele / saada töökoha, koolituse või vabatahtliku töö tarvis eelnevalt väljavalituks; 46 % leidis, et see oli aidanud neil saada heakskiitu osalemiseks elukestva õppe programmides (nt Erasmus), keelekursustel jne. Eelkõige on Europassist väärtuslik abi töökoha või töökoha asukoha vahetamisel: 60,4 % vastanutest tunnistas selle muutuse puhul Europassi panust. Europassi dokumendid vastavad oma kasutajate suure enamiku (umbes 80 %) vajadustele, olenemata kasutajate east ja haridusalastest saavutustest.

Sellegipoolest kasutavad Europassi kõige rohkem isikud, kellel on kõrgharidus. 40 % Europassi lõppkasutajatest käib tööl ning 37 % tegelevad hariduse omandamise või enda koolitamisega. Europassil on oluline roll ka riikidevahelise ja riigisisese liikuvuse puhul: enam kui 40 % oma riigis ringi liikuvatest inimestest kasutab nüüd Europassi dokumente.

¹² Portaali töötab välja ning seda korraldab ja haldab komisjoni nimel Cedefop. Vt <http://europass.cedefop.europa.eu/et/home>.

¹³ <https://ec.europa.eu/eures/home.jsp?lang=et>.

¹⁴ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/training/2013/europass_en.pdf. Selles aruandes on kasutatud välishindamise andmeid.

Europassi kasutajad on üldjuhul noored, naissoost ja kõrgelt haritud: ligi 60 % omab kõrgharidust tõendavat diplomit. 59,4 % Europassi kasutajatest on naised.

Kõige raskem on jõuda väheste oskustega töötuteni ja vabatahtliku töö tegijateni, kes moodustavad Europassi kasutajatest vastavalt 12,8 % ja 1,1 %. Andmetest (joonis 1) on näha, et suurel hulgal väheste oskustega isikutel ja/või töötutel, kes ei kasuta Europassi, jääb sageli puudu dokumentide täitmiseks vajalikest oskustest või et need dokumendid on nende meelest liiga keerulised või segadusttekitavad. Nendele rühmadele suunatud juhised võiksid parandada nende isikute juurdepääsu Europassi dokumentidele.

Joonis 1. Europassi kasutajad haridusliku/ametialase seisundi põhjal¹⁵

Hariduslik/ ametialane seisund	Kõik Europassi dokumendid	Europassi CV	Europassi KP	Europassi SL	Europassi DL	Europassi LD
Hariduse omandaja või koolituse läbija	37,3 %	30,2 %	26,3 %	20,1 %	19,5 %	30,5 %
Vabatahtlik	1,1 %	1,5 %	1,5 %	1,1 %	1,1 %	1,0 %
Omab töökohta (alla viie aasta)	19,5 %	20,2 %	21,1 %	31,4 %	25,8 %	32,4 %
Omab töökohta (üle viie aasta)	20,8 %	26,4 %	32,0 %	29,1 %	35,2 %	12,3 %
Töötu/töötotsija	12,8 %	15,9 %	12,5 %	9,9 %	14,4 %	12,6 %
Muu	8,5 %	5,8 %	6,6 %	8,4 %	4,0 %	11,2 %
Kokku	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Allikas: avaliku poliitika ja halduse instituudi (PPMI) 2012. aasta hinnang Europassile.

Nagu on näha jooniselt 2, kasutavad Europassi dokumente kõige enam noored vastajad (alla 20 kuni 35 aasta vanused), mille põhjuseks võib olla see, et nad tõenäoliselt liiguvad rohkem (töökohtade asukohtade, töökohtade ja sektorite vahel).

Joonis 2. Europassi kasutajad vanuse põhjal¹⁶

Vanus	Kõik Europassi dokumendid	Europassi CV	Europassi KP	Europassi DL	Europassi SL	Europassi LD
<20	9 %	9 %	10 %	2 %	11 %	10 %
21–25	41 %	40 %	35 %	35 %	42 %	49 %
26–35	30 %	32 %	31 %	40 %	27 %	31 %

¹⁵ Lühendid tähendavad järgmist: CV – *curriculum vitae*; KP – keelepäss; LD – liikuvuse dokument; DL – diplomilisa; SL – sertifikaadilisa.

¹⁶ Sama.

Vanus	Kõik Europassi dokumendid	Europassi CV	Europassi KP	Europassi DL	Europassi SL	Europassi LD
36–49	14 %	15 %	18 %	18 %	17 %	7 %
50+	5 %	5 %	6 %	4 %	5 %	3 %

Allikas: avaliku poliitika ja halduse instituudi (PPMI) 2012. aasta hinnang Europassile. Protsendimäärad on ümardatud.

Europassil on kõnealuste dokumentide omanikule ka n-ö pedagoogiline mõju. Isikuid julgustatakse vaatama läbi oma oskused ja pädevused ning kirjeldama neid selgemalt. See aitab töötajatel keskenduda nendele oskustele ja pädevustele, mida nõutakse vabade töökohtade puhul kõige enam.

2.2. Paindlike õppimismeetodite rakendamise hõlbustamine

Uuring näitas, et sidusrühmad ootavad üha enam Europassi kohandamist selle kasutajate muutuvatele vajadustele. Europass peaks võimaldama dokumenteerida täielikult ja hõlpsasti kõik isiku oskused ja kvalifikatsioonid, hõlmates kõik haridus- ja koolitussektorid ning igat liiki õpikogemused. Selleks et tulla hariduse ja koolituse valdkonnas toime tänapäevaste, paindlike ja õppijale suunatud meetoditega, on selgelt oodatud kogu raamistiku lihtsustamine ja ajakohastamine ning suurem sisemine sidusus. Selliseid küsimusi nagu mitteformaalse või informaalset õppimise tähtsus uute oskuste ja kvalifikatsioonide omandamisel või selliseid vahendeid nagu nn avatud tunnistused, mille väljastavad veebipõhise hariduse pakkujad, praegu Europassi raamistikus ei käsitleta.

Formaalhariduse ja -koolituse puhul on Europassil praegu kaks eraldi lisadokumenti, mis mõlemad hõlmavad konkreetset haridussektorit ja erinevat hindamissüsteemi. See formaat võib kahjustada õppimisvõimaluste soovitatavat kasutatavust. Nendele lisadele ühise ülesehituse loomine, et hõlmata kõik hariduse ja koolituse liigid ja tasandid (koolid, kutseharidus ja -koolitus, kõrgharidus ja täiskasvanuharidus), aitaks jõuda, olenemata konkreetsest sektorist, kvalifikatsioonide puhul ühisele arusaamisele. Õppijatel ja töötajatel oleks siis lihtsam tutvustada oma oskusi, kui nad avaldavad soovi jätkata õpinguid mõnes teises sektoris. Samuti muudaks ühtne mudel, mis hoiaks ära erinevused, lisade lugemise tööandjate jaoks lihtsamaks.

Europassil on praegu puudu vahend, mis võimaldaks registreerida põhjalikult ükskõik millise mitteformaalse või informaalset õppimise (sh veebipõhise õppe) käigus saadud oskused ja pädevused. Europassi praeguse liikuvuse dokumendi kasutamine on olnud seni piiratud ja seda on võimalik kohaldada üksnes ranges rahvusvahelise liikuvuse kontekstis.

Ja veel – Europassi CVd täiendavat ainsat dokumenti, mille täidavad kodanikud ise – keelepassi –, on kasutanud väga piiratud arv inimesi. Kasutajad ja tööandjad leiavad, et CV ise peaks andma põhjaliku ülevaate isiku sellistest oskustest nagu keeleoskus ja IKT-pädevused, ilma et CV omanik peaks esitama enda koostatud lisadokumente.

Need täiustused peaksid muutma kogu raamistiku kasutamise lihtsamaks. Europassi ümberkujundamiseks võib olla vaja vaadata läbi selle praegune õiguslik alus, sest käesolev otsus ei võimalda asendada, muuta ega kaotada ühtki Europassi viiest alusdokumendist.

2.3. Suurema koostoime loomine muude Euroopa algatustega

Selleks et soodustada õppijate ja töötajate liikumist, on viimasel kümnendil rakendatud Europassi kõrval ka muid Euroopa vahendeid, näiteks Euroopa kvalifikatsiooniraamistikku (EQF),¹⁷ Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteemi (ECVET)¹⁸ ning Euroopa ainepunktisüsteemi (ECTS)¹⁹. Need aitavad edendada Euroopas tõelist liikuvust, mille puhul on võimalik selgelt aru saada isiku teadmistest, oskustest ja pädevustest ning neid kiiresti tunnustada.

Need Europassi täiendavad vahendid ei töötanud välja üksteisest eraldi. Kõnealuste vahendite rakendamise edenedes on oodata EQFi, ECVETi ja ECTSi järkjärgulist lõimumist Europassiga ja nendele tuginemist. EQFi kohta esitatud Euroopa soovitusel on öeldud, et alates 2012. aastast peavad kõik pädevate asutuste väljastatavad uued kvalifikatsioonisertifikaadid, diplomid ja Europassi dokumendid sisaldama selget viidet asjakohasele EQFi tasemele. Mõned riigid (CZ, DK, EE, FR ja IE) on juba hakanud registreerima neid tasemeid asjakohastes Europassi dokumentides (diplomi- ja sertifikaadilisas), ent ülejäänud riikidelt on vaja täiendavaid jõupingutusi.

Olenemata nende algatuste vastastikusest täiendavusest, on siiski võimalik parandada nende sidusust, et eri vahendeid ja teenuseid pakutaks kooskõlastatult. Praegu ei pakuta kasutajatele kergesti arusaadavat ja sidusat juurdepääsu nendele vahenditele. Ehkki peaaegu kõigil Euroopa läbipaistvuse ja liikuvuse tagamise vahenditel on oma portaal ning mõnel on ka omavahelised kokkupuutepunktid (nt veebipõhine CV koostamise vahend, mis aitab võrgustiku EURES kasutajatel koostada EURESi veebisaidil oma Europassi CVd), ei ole nad üksteisega piisavalt hästi seotud. See muudab juurdepääsemise asjakohasele teabele, dokumentidele ja teenustele potentsiaalsete kasutajate jaoks raskemaks.

Vaja on Europassi ja muude töövahendusteenuste pakkumiseks kasutatavate ELi vahendite, sh EURESi suuremat koostalitlusvõimet. Võimalike kattumiste vältimiseks tuleb parandada ka koostoimet Europassi ja programmi „Euroopa noored” raames toetatavates projektides osalevate noorte õpitulemuste tunnustamise parandamiseks ette nähtud Noortepassi vahel. Veel üks näide on otsus kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta liikmesriikides, millega võimaldatakse tegutseda reguleeritud kutsealal²⁰. Kvalifikatsiooni omanikel peaks olema võimalik liita paber kandjal või elektrooniline tunnustamisotsus Europassiga, kaasa arvatud juhul, kui see on saadud uue Euroopa kutsekaardi menetluse raames.

2.4. Püüdlemine tõhusa ja jätkusuutliku juhtimise poole

¹⁷ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/eqf_en.htm.

¹⁸ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ecvet_en.htm.

¹⁹ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/ects_en.htm.

²⁰ Direktiiv 2005/36/EÜ.

Teadlikkus Europassi eri vahenditest ja nende kasutamine on suurenenud pärast algatuse käivitamist 2005. aastal pidevalt. Nende läbipaistvuse tagamise vahendite kasutamine on saagenud ja teadlikkus neist on suurenenud suuresti tänu Europassi portaali. Portaal on osutunud küllastajate arvu, kasutamise ja kasutajate rahulolu seisukohast väga edukaks. Küllastajate arv on iga aastaga suurenenud, olles kasvanud 2006. aasta ligikaudu 3 miljonilt 2012. aasta ligi 15 miljonile. Umbes 88 % uuringus osalenud kasutajatest oli nõus, et Europassi portaal on kasutajakeskne ja selge. 60 % leidis, et portaali edasiarendamisel tuleks eelkõige lisada teavet ja nõuandeid riikidevahelise liikuvuse, kvalifikatsioonide tunnustamise ja tööotsimise kohta.

Koos Europassi internetiportaali on Europassi peamised rakendusvahendid riiklikud Europassi keskused. Need keskused on tegutsenud alates 2005. aasta keskepaigast kõikides ELi riikides (Bulgaarias ja Rumeenias alates 2007. aastast ning Horvaatias alates 2011. aastast) ning samuti Islandil ja Norras, alates 2006. aastast Liechtensteinis, alates 2008. aastast Türgis ja alates 2011. aastast Šveitsis. Nende ülesanne suurendada teadlikkust Europassist ja anda kõikidele huvitatud isikutele vajalikku teavet on täidetud rahuldavalt.

Enamik riiklikest Europassi keskustest teeb regulaarselt kootööd teiste asutustega, näiteks Euroguidance'i ja NARICi keskustega (akadeemilise tunnustamise riiklikud teabekeskused), EURESi asutustega, elukestva õppe programmi ellu viivate riigiasutustega ning portaalidega Eurodesk ja Europe Direct, ehkki seda kootööd saaks tugevdada ja koostoiimet oleks võimalik paremini ära kasutada. Nende asutuste suurem lähenemine tooks kaasa lihtsamad struktuurid ja paremad teenused, mis on õppijatele ja töötajatele lähemal, hõlbustades juurdepääsu Europassile eeskätt nende rühmade seas, kes saavad sellest praegu kõige vähem kasu. Riiklike Europassi keskuste püüdlused propageerida Europassi vahendeid eraõiguslike tööhõiveteenuseid pakkuvate asutuste seas on osutunud siiski vähem edukaks. Enamik nendest teenusepakujatest oleks valmis toetama Europassi dokumentide kasutamist vaid tasu eest.

Europassi edu puhul on selge roll Cedefopil. Europassi portaali tõhusa haldamise ja riiklike Europassi keskuste toetamise kõrval aitab see keskus oma teadmistega kaasa Europassi raamistiku kontseptuaalsele arengule.

2012. aastal andis komisjon elukestva õppe programmi raames riikide Europassi keskustele rahalist abi kokku 2 250 000 eurot. Kokkuvõttes leiti välishindamise käigus, et võrreldes 2008. aastal tehtud hindamisega on suurenenud kõikide Europassi analüüsitud tahkude tõhusus. Ehkki ELi eraldatud ja liikmesriikide allikatest pärit rahalised vahendid²¹ 2008.–2011. aastal märkimisväärselt ei suurenenud, on elektrooniliselt koostatud ja väljastatud Europassi dokumentide ning portaali küllastajate arv pidevalt kasvanud ning Europassi vahendite populaarsuse vähenemisest ei ole mingit märki. Tõhususe suurenemist täheldati nii riiklike Europassi keskuste tegevuses Europassi eri vahendite propageerimisel kui ka nende vahendite kasutamisel.

Europassi kogukulu (mis kaetakse liikmesriikide, komisjoni ja Cedefopi eelarvetest) on olnud alates selle käivitamisest umbes 31,5 miljonit eurot. Võttes aluseks alates 2005. aastast väljastatud 54 miljonit Europassi CVd (28 miljonit on koostatud veebipõhiselt ja 27 miljonit

²¹ ELi panus moodustab kuni 50 % riiklike Europassi keskuste tegevuskuludest.

on alla laaditud), on ühe CV koostamise keskmine kulu umbes 0,58 eurot, mis on 2008. aastal prognoositust (2,1 eurot) umbes neli korda väiksem. Arvestades sellist väikest kulu ühe dokumendi kohta ja kasutajate suurt rahulolu, on jõutud hinnangus järeldusele, et Europassi rakendamine on rahaliselt tasuv. On siiski ebatõenäoline, et Europass suudab jääda jätkusuutlikuks ilma Euroopa jätkuva rahalise abita. Enamik riiklike Europassi keskuseid ei ole võimelised jätkama oma tegevust ilma ELi rahaliste vahenditeta, kuna ühtegi muud elujõulist rahastamisallikat ei ole Europassi jaoks kindlaks määratud ja täiendav riigipoolne rahastamine on ebatõenäoline. Eraettevõtjatel ei ole kaasalöömiseks mingit konkreetset stiimulit, kuivõrd Europass ei too mingit otsest rahalist kasu.

3. JÄRELDUSED

Tööjõu vähenemise ja loiu majanduskasvu taustal on praegu liikmesriikide üks kõige kiireloomulisemaid ülesandeid muuta oma haridus- ja koolitussüsteemid tänapäevaseks ning ajakohastada oma oskuste varusid, et need vastaksid paremini tööturu vajadustele. Europass peaks aitama neid ülesandeid lahendada ja seepärast tuleks seda lähiaastail vastavalt tugevdada.

Välishindamise järeldustes ja soovitustes kinnitatakse, et Europass peab säilitama liikuvuse ning oskuste ja kvalifikatsioonide võrreldavuse edendamisel oma tugeva rolli. Kavandatud täiustuste hulka kuuluvad ka Europassi dokumentide otstarbekohasemaks muutmine ja lõimimine, et suurendada ühtlust muude Euroopa võrdlusvahenditega, ning Europassi vahendeid käsitlevad konkreetsele sihtrühmale suunatud juhised, millega toetatakse riikidevahelist liikuvust, kvalifikatsioonide tunnustamist ja töötsemist. Eelkõige peab Europass muutuma paindlikumaks ja kasutajakeskemaks vahendiks, mille puhul tuleks ära kasutada moodsa tehnoloogia potentsiaal, et vahendit koos kasutajate vajadustega pidevalt edasi arendada. See peaks kinni hoidma olemasolevaid kasutajaid ja meelitama ligi uusi, eriti väheste oskustega isikuid. Selle saavutamiseks võib vaja minna uut Europassi õiguslikku alust, mis võimaldab neid vahendeid regulaarselt ajakohastada ja kohandada.

Selleks et suurendada tuge, mida Europass pakub õppijatele ja töötajatele, kes püüavad tutvustada oma oskusi ja pädevusi, tuleks kaaluda eelkõige järgmist:

- **Europassi ja muude Euroopa algatuste parem koostoime.** Ehkki Europassi on saatnud kokkuvõttes edu, saaks Europassi kasutamise juhendeid täiustada ja tugevdada, tagades selleks parema kooskõlastamise asutustega, kes tegelevad karjäärinõustamise, läbipaistvuse kindlustamise ja kvalifikatsioonide tunnustamisega, et jõuda laiema kasutajaskonnani ja luua suuremat lisaväärtust. See tundub olevat eriti oluline rühmade jaoks – näiteks väheste oskustega isikud ja töötud –, kellel on Europassi kasutamisega suuremaid raskusi. Tulevases Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide alas võiks Europass keskenduda sellele, et pakkuda oskuste ja kvalifikatsioonide läbipaistvuse tagamist silmas pidades teabeteenuseid ja interaktiivseid vahendeid, koondades Euroopa eri võrgustikud, teabeteenistused ja muud oskuste ja kvalifikatsioonidega seotud vahendid ühtseks teabepunktiks. See võimaldaks õppijatel ja töötajatel kasutada paremini ELi läbipaistvuse tagamise ja tunnustamise vahendeid, mille tundus suureneks ka asutustes ja ettevõtetes, mis muudaks need vahendid tulemuslikumaks. Nende ressursside koondamine peaks suurendama tõhusust ja võimaldama lõimida ressursse vastavate riiklike ressurssidega.

Peale selle aitaks see tänu moodustuvale ühtsele liidetud teenuste võrgustikule tõenäoliselt propageerida ja rakendada Europassi vahendeid selle eri sidusrühmade seas märksa ulatuslikumalt.

- **Europass kui vahend, mis aitab rakendada paindlikke õppimismeetodeid.** On ilmnenud selge vajadus kohandada praeguseid Europassi vahendeid paindlikumatele ja õppijale suunatud õppimismeetoditele, mis vastavad üksikisikute vajadustele. Ümberkujundatud raamistik peaks olema piisavalt kohanemisvõimeline, et võtta asjakohaselt arvesse hariduse ja koolituse, sealhulgas IKT valdkonna arengut ja uusi tehnoloogiaid. Praegu on kaks teemat, mille puhul nende vajaduste arvessevõtmine tundub olevat pakilisem:

a) Europassil on kaks vahendit, mis annavad õpitulemuste kohta lisateavet: diplomilisa kõrghariduse kaudu omandatud kvalifikatsiooni jaoks ja sertifikaadilisa kutsekoolituse tarvis. Tasub uurida, kas ühtne dokument aitaks jõuda ükskõik millises haridus- ja koolitussektoris antud kvalifikatsiooni puhul ühisele arusaamisele ning edendaks eri haridus- ja koolitustasanditel ja eri riikides rakendatavate Euroopa ainepunktide ülekandmise süsteemide, näiteks ECTSi ja ECVETi, koostalitusvõimet.

b) Mitteformaalse ja informaalset õppimist, sh veebipõhise õppe käigus saadud oskuste registreerimine. Selliste oskuste registreerimist, mis on omandatud välismaal mitteformaalses õpikeskkonnas, võimaldab praegu vaid Euroopa liikuvuse dokument. Europass tuleks kooskõlas nõukogu soovitusel mitteformaalse ja informaalset õppe valideerimise kohta läbi vaadata, et võimaldada määratleda ja dokumenteerida mitteformaalse või informaalset õppimist käigus (mille tarvis tuli või ei tulnud vahetada asukohta) omandatud oskused, sealhulgas teha oma oskuste audit. Tuginedes eeltööle, mille komisjon on seoses võimaliku uue dokumendiga „Europassi rakendamisel saadud kogemused“ juba ära teinud, peaks see uus element toetama Euroopa suuniseid mitteformaalse ja informaalset õppe valideerimise kohta. Need uued elemendid on olulised ka noortegarantii ja praktika algatuste jaoks²².

Selleks et vältida kattumist, tuleks uurida ka seda, kuidas toimub Noortepassi mehhanismi abil loodud sertifikaatide registreerimine Europassis. Täiendavalt tuleb analüüsida sedagi, kuidas tuleks Europassi lõimida või sellele lisada sellised uued läbipaistvuse tagamise vahendid nagu nn avatud tunnistused, mis luuakse digitaalse õppe uute sertifitseerimisprotsesside raames. Ja veel – Europassi CVs peaksid olema nähtaval kohal funktsionaalsed ja kõrgetasemelised IKT-oskused.

- **Europassi ja töövahendusteenuste pakkumisel kasutatavate muude ELi vahendite koostalitusvõime parandamine.** Praegu ei lase erinevad tehnilised standardid ühtlustada paremini mõnesid töötajate kasutatavaid ELi vahendeid. Vaja on täiendavaid jõupingutusi, et siduda Europassi CV ja uus Euroopa oskuste pass võrgustiku EURES CVde andmebaasiga ning eraõiguslike tööturuasutuste ning nõustamis- ja valideerimiskeskuste vahenditega ning samuti oskuste hindamise vahenditega. Uurida tuleks ka võimalust siduda Europassiga otsus kutsekvalifikatsiooni tunnustamise kohta

²² Vt ka <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1006&langId=et>.

liikmesriigis, kaasa arvatud juhul, kui see kvalifikatsioon on omandatud uue Euroopa kutsekaardi menetluse raames.

Nagu juba öeldud, rõhutatakse hariduse ümbermõtestamist käsitlevas teatises hariduse ja oskuste kui majanduskasvu, konkurentsivõimet ja tööhõivet mõjutava keskse strateegilise teguri rolli. Üks selles teatises esitatud ettepanekutest on uurida täiendavalt oskuste ja kvalifikatsioonide läbipaistvuse tagamise ja tunnustamise jaoks olemas olevate ELi vahendite koostoimet ja ühtsust, et moodustada Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide ala, mis annab kõikidele võimaluse vabalt liikuda ning saada oma pädevustele ja kvalifikatsioonidele kiiresti tunnustus, et oleks võimalik jätkata oma õpinguid, ning võimaldab tööandjatel neist pädevustest ja kvalifikatsioonidest piisavalt aru saada ja neid hinnata.

Komisjon arutab käesolevas aruandes esitatud järeldusi asjaomaste sidusrühmadega 2013/2014. aasta talvel toimuval Euroopa oskuste ja kvalifikatsioonide teemalisel avalikul arutelul. Tuginedes selle arutelu käigus Europassi raamistiku kohta tehtavatele järeldustele ning mõjuhinnangule, võib komisjon kaaluda ettepanekut vaadata läbi Europassi praegune õiguslik alus – Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2004. aasta otsus nr 2241/2004/EÜ.